

AMNESTY INTERNATIONAL

NEWSLETTER

LISTOPAD 1991 VOL. XXI • NUMER 11

EGIPT

Dziesięć lat tortur

"Osoby zatrzymane w Egipcie z powodów politycznych są bite, unieruchamiane w bolesnych pozycjach, przypalane papierosami i poddawane szokom elektrycznym" - donosi AI w październikowym raporcie omawiającym gwałcenie praw człowieka w Egipcie (dokument AI MDE 12/18/91).

Torturowanie więźniów politycznych stało się powszechne i uprawiane systematycznie po zabójstwie Prezydenta Sadata w październiku 1981 roku i po niezwłocznym wprowadzeniu stanu wyjątkowego. Przez dziesięć lat stan wyjątkowy pozostawał w mocy a w maju 1991 roku został przedłużony na następne trzy lata. "Polityczni" są, w związku z tym, nadal przetrzymywani w oparciu o ustalenia wyjątkowe i pozbawieni są praw chroniących ich przed torturami.

W raporcie AI znajduje się reakcja rządu Egiptu na raport AI

z października 1990 roku, omawiający stosowanie tortur, a także komentarz dotyczący konkretnych przypadków tortur.

Od 1981 roku AI przeprowadzała wywiady z byłymi aresztantami wywodzącymi się z różnych grup społecznych i orientacji politycznych, którzy opisywali doznawane tortury. Mahmoud Mohammad Hassan, 38-letni urzędnik, jest obecnie głuchy i niemy. Utrzymuje, że był maltretowany przez trzy miesiące w 1981 roku. Ahmed Isma'il Mahmoud, lekarz, żonaty, czworo dzieci, był aresztowany w październiku 1990 roku. Relacjonuje, że zawiązano mu oczy, rozebrano do naga i skrupowano ręce za plecami. Mahmoud mówi: "Wsadzili mi żelazny przedmiot między nogi tak, żeby je maksymalnie rozszerzyć co powodowało przeszywający ból w pachwinie. Razili mnie prądem elektrycznym, szczególnie okolice narządów płciowych". Innymi niedawnymi ofiarami są 17-letnia studentka oraz 15-letni chłopiec. Obydwójce mówią, że byli torturowani w 1990 roku, a celem tortur było wydobyć z nich informacje o miejscu przebywania podejrzanych działaczy opozycji politycznej. Domniemuje się, że większość z nich stanowią członkowie grup islamskich.

Fakty ujawnione przez AI znajdują potwierdzenie w sprawozdaniach o stanie zdrowia torturowanych ofiar, jakie zostały sporządzone przez lekarzy sądowych zatrudnionych w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Ustalenia AI potwierdzają również orzeczenia (nadzwyczajnych) sądów bezpieczeństwa państwa o niedopuszczaniu zeznań uzyskanych pod przymusem, jako dowodów w rozprawach. Wiele ofiar upominało się o odszkodowania na drodze sądowej - i odszkodowania były przyznawane.

AI wielokrotnie przedstawiała rządowi Egiptu dowody na nieustanne, w ciągu ostatnich dziesięciu lat, torturowanie więźniów politycznych wraz z propozycjami środków zapobiegawczych. Mimo, że Egipt jest sygnatariuszem międzynarodowych traktatów dotyczących praw człowieka (włącznie z konwencją Narodów Zjednoczonych "Przeciwko Torturom"), które wykluczają stosowanie tortur, rząd egipski nie podjął żadnych zasadniczych kroków aby zapobiec stosowaniu tortur.

Dr Ahmed Isma'il Mahmoud

Mahoud Mohammad Hassan

JUGOSŁAWIA

Niepodległość republiki rodzi przemoc

Setki osób straciło życie w wyniku przemocy po ogłoszeniu przez Chorwację niepodległości 25 czerwca br. Są doniesienia o bezprawnych egzekucjach, zabójstwach i okaleczeniach ludności cywilnej i ujętych uczestników walk, o torturowaniu i maltretowaniu osób zatrzymanych przez strony konfliktu.

4 września ponad 20 osób, w tym nieuzbrojonej ludności cywilnej, zostało zabitych przez serbskich powstańców podczas ataku na wioskę Cetkovac we wschodniej części Chorwacji. Starszy mężczyzna opowiadał odwiedzającemu wioskę dziennikarzowi jak powstańcy zmusili go i innych mieszkańców do ustawienia się w szeregu; czło-

wiek, który próbował ucieczki, został zastrzelony.

Inny raport donosi o 21 zabitych 22 sierpnia br. przez chorwackie siły bezpieczeństwa, które przeszukiwały domy we wsiach Kinjaka, Cakle i Trnjani w celu znalezienia powstańców posądzanych o przeprowadzenie ataku morderczego na miasto Sisak. Miejscowy szef policji zaprzeczył jakoby jednostki chorwackie zabijały osoby cywilne.

Zgodnie z doniesieniami co najmniej 80 chorwackich policjantów i ponad 35 osób cywilnych zostało zabitych 1 sierpnia w wiosce Dalj w Sławonii. Mieszkańcy wioski twierdzą, że po wkroczeniu

do Dalj armii federalnej, serbscy powstańcy dobijali rannych. Sekcje zwłok przeprowadzone przez ekspertów sądowych dowodzą, że rane ofiary dobijane były strzałem w tył głowy.

Są również doniesienia o zatrzymaniach i maltretowaniu osób cywilnych oraz członków sił bezpieczeństwa i oddziałów paramilitarnych. Serb Cedomir Biga zmarł 2 września w areszcie we wsi Drenik, według doniesień policji chorwackiej - na atak serca. Jednakże po przeprowadzeniu w szpitalu sekcji zwłok stwierdzono ślady poważnych ran na plecach i złamanie żebra i, że ofiara zmarła na skutek tortur.

IRAK

Dalsze działania ONZ konieczne dla ochrony praw człowieka

W lipcu AI podjęła bezprecedensowy krok apelując do Organizacji Narodów Zjednoczonych o ustanowienie w Iraku misji na rzecz praw człowieka w celu zapobiegania torturom, zabójstwom oraz innym gwałtom dokonywanym przez siły rządowe. Jednocześnie AI opublikowała doniesienia swoich przedstawicieli, którzy odwiedzili w maju br. Iran i Turcję, gdzie przeprowadzili rozmowy z Kurdami, arabskimi szzytami i innymi grupami społecznymi na temat łamania praw człowieka w następstwie walk, jakie miały miejsce w Iraku w marcu i kwietniu tego roku.

Raport ten opisuje przeprowadzane na szeroką skalę aresztowania, tortury oraz masowe, bezprawne egzekucje osób podejrzanych o udział w walkach w północnym i południowym Iraku. Setki osób cywilnych zostało zastrzelonych na ulicach przez wojska irackie, bądź straconych przez plutony egzekucyjne. Niezliczone ilości osób uciekających w stronę granicy straciło życie na skutek ataków z helikopterów. Raport AI potwierdza skrajną brutalność gwałcenia praw człowieka w Iraku przez irackie siły rządowe i sygnalizuje dramatyczną potrzebę zapewnienia przez ONZ w długiej perspektywie czasowej ochrony wszystkich zagrożonych.

Propozycja AI, przedłożona Sekretarzowi Generalnemu ONZ - Perezowi de Cuellar oraz rządowi Iraku zakłada, że ekipa ONZ nie tylko będzie badała domniemane przypadki bezprawia ale będzie również uprawniona do podejmowania działań w celu ochrony życia zagrożonych osób. Propozycja mówi również, że członkowie ekipy powinni współpracować z rządem Iraku w celu wymuszenia międzynarodowych standardów poprzez wzmocnienie miejscowych instytucji i struktur, które byłyby w przysłości przygotowane do skutecznej ochrony praw człowieka.

KAMPANIA NA RZECZ WIĘZNIÓW MIESIĄCA

Ludzie, których losy poniżej opisano, są więźniami sumienia. Zostali aresztowani z powodu swoich przekonań religijnych lub politycznych, koloru skóry, płci, pochodzenia lub języka, którym mówią. Żaden z nich nie stosował i nie opowiadał się za stosowaniem przemocy. Ich długotrwałe więzienie jest pogwałceniem Powołanej Deklaracji Praw Człowieka ONZ. Interwencje napływające z całego świata przyczyniają się do ich uwolnienia bądź też wpływają na poprawę dramatycznych warunków, w których są więzieni. Jeśli podzielasz pogląd, że brak wolności gdziekolwiek na świecie psuje smak wolności, z której ty korzystasz i stanowi dla niej zagrożenie, i że Twoja satysfakcja z korzystania z przyrodzonych praw człowieka przycmiona jest świadomością ich brutalnego gwałcenia w stosunku do milionów ludzi - zacznij działać. Dołącz do „Spisku na rzecz nadziei”. Napisz listy w sprawach opisanych niżej przypadków łamania praw człowieka do odpowiednich władz - zdecydowane w treści ale równocześnie uprzejme w formie. Potęp w nich sytuację odwołując się do dobrej woli adresata w kwestii zadośćuczynienia wyrządzonym krzywdom. Zaakcentuj, że Twoja troska o prawa człowieka wolna jest od opcji politycznych. W żadnym wypadku nie adresuj listów bezpośrednio do więźniów.

UGANDA

Daniel Omara Atubo: 44-letni członek Partii Demokratycznej, minister spraw zagranicznych i regionalnych, 7 maja 1991 roku wraz z 17 innymi wpływowymi obywatelami Ugandy został oskarżony o zdradę i oczekuje na proces w więzieniu Luzira Prison, w pobliżu stolicy kraju - Kampala.

Daniel Omara Atubo został aresztowany w Kampala 15 kwietnia 1991, podczas prowadzonej przez ugandzką armię wielkiej akcji kontrrewolucyjnej przeciwko buntownikom działającym od 1986 roku w północnych rejonach Gulu, Kitgum Lira i Apac.

Akcja objęła masowe aresztowania osób pod zarzutem działalności rebelianckiej. Daniel Omara Atubo wraz z innymi osobistościami życia publicznego zgłosił swój protest.

Po trzytygodniowym przetrzymywaniu w koszarach wojskowych Daniel Omara Atubo wraz z 17 innymi, wliczając w to trzech członków Partii Demokratycznej zajmujących kierownicze stanowiska w rządzie, został oskarżony o zdradę. Rząd wydał oświadczenia, przed i po kwietniowych aresztowaniach, krytykujące działalność członków Partii Demokratycznej i sugerujące, iż dopomagali oni w utrwalaniu działalności wyrotowej. Nie przedstawiono im żadnych dowodów winy.

Akt oskarżenia wysunięty przeciwko Danielowi Omara Atubo i 17

innym osobom nie precyzuje dat, miejsc ani też istoty czynu określonego jako rzekoma zdrada. Prawo ugandzkie nie zezwala na wpłacenie kaucji za osobę oskarżoną o zdradę przed upływem co najmniej 480 dni.

Rozeznanie AI wskazuje na to, że oskarżenie Daniela Omara Atubo o zdradę nie ma żadnych podstaw i jest spowodowane jego krytyką rządu bez stosowania przemocy.

Daniel Omara Atubo został po aresztowaniu dotkliwie pobity a oznaki maltretowania widoczne były kiedy pojawił się na sali sądowej. Rząd nakazał rozpoczęcie oficjalnego dochodzenia w sprawie domniemanego pobicia, ale jak dotąd nie ujawniono żadnych wyników śledztwa.

■ Prosimy o kierowanie uprzejmych listów apelujących o natychmiastowe i bezwarunkowe zwolnienie Daniela Omara Atubo na adres: His Excellency Mr Yoweri Museveni/ President of the Republic of Uganda/ Office of the President/ Parliament Buildings/ PO Box 7006/ Kampala/ Uganda.

IRAN

Mohammadreza Nezameddin Mohaved: 74-letni emerytowany urzędnik państwowy, odbywa karę trzech lat więzienia za "krytykowanie prezydenta".

Mohammadreza Nezameddin Mohaved wraz z co najmniej 20 innymi został aresztowany w czerwcu 1990 roku po podpisaniu krytycznego w treści listu otwartego do prezydenta Hashemi Rafsanjani. List wzywał do przestrzegania gwarancji konstytucyjnych, zasad wolności i sprawiedliwości oraz krytykował rządową politykę ekonomiczną. Wielu spośród sygnatariuszy li-

Mohammadreza Nezameddin Mohaved

stów związanych było z Mehdi Bazarganem, pierwszym premierem Republiki Islamskiej, lub też, podobnie jak Mohammadreza Nezameddin Mohaved, było członkami Stowarzyszenia na rzecz Ochrony Wolności i Suwerenności Narodu Irańskiego, które zostało rozwiązane 14 czerwca 1990.

Po aresztowaniu, Mohammadreza Nezameddin Mohaved wraz z innymi przetrzymywany był w więzieniu Evin Prison w Teheranie. Wszyscy zmuszani byli do podpisania oświadczeń potępiających prowadzoną działalność. Niektórych zwolniono, dziewięciu postawiono przed sądem gdzie otrzymali wyroki do 3 lat pozbawienia wolności oraz karę chłosty - do 30 uderzeń.

Rozprawa Mohammadreza Nezameddin Mohaveda przed Islamskim Sądem Rewolucyjnym miała miejsce w czerwcu 1991 roku, blisko rok po aresztowaniu. Nie pozwolono mu na skorzystanie z pomocy adwokata a postępowanie sądowe przy drzwiach zamkniętych trwało tylko kilka minut.

Zdrowie Mohammadreza Nezameddin Mohaveda ulega stale pogorszeniu. Stracił władzę w jednej nodze i porusza się o kulach. Cierpi także na chorobę serca.

■ Prosimy o kierowanie uprzejmych listów apelujących o natychmiastowe i bezwarunkowe zwolnienie Mohammadreza Nezameddin Mohaveda na adres: President Hojatoleslam Ali Akbar Hashemi Rafsanjani/ President of the Islamic Republic of Iran/ The Presidency/ Palestine Avenue/ Teheran/ Islamic Republic of Iran.

LAOS

Thongsouk Saysangkhhi: były wiceminister nauki i techniki, został aresztowany 8 października 1990 w stolicy kraju - Vientiane po napisaniu listu otwartego z 26 sierpnia 1990 roku do ówczesnego premiera, Kaysone Phomvihana, w którym krytykował system polityczny kraju i żądał rezygnacji premiera zarówno ze swego stanowiska w rządzie, jak też z kierowniczej roli w Ludowej Rewolucyjnej Partii Laosu.

Thongsouk Saysangkhhi w swoim liście napisał, iż przeciwstawia się "zgniłemu staremu reżimowi ograniczającemu wolności ogólnoludzkie i demokrację" oraz "dyktaturze klik rządzących". Nawoływał do "przeprowadzenia wolnych wyborów, przestrzegania fundamentalnych wolności i zasad demokracji oraz do powołania demokratycznych instytucji opozycyjnych wobec systemu komunistycznego feudalizmu i dynastyczności Politbiura". Dodał, że "historia ludzkości świadczy o tym, iż jednopartyjny system oparty wyłącznie na przynusie i oszustwach nie jest zdolny uczynić ludzi szczęśliwymi i zamożnymi".

Thongsouk Saysangkhhi usiłował także powołać "klub socjaldemokratów", którego celem byłoby promowanie idei wielopartyjnej demokracji, a także, wraz z innymi dysydentami, opublikował artykuł uzasadniający poparcie dla takiego systemu politycznego.

3 listopada 1990 oficjalne źródła przekazu podały do wiadomości, że Thongsouk Saysangkhhi "dopusił się wrożej propagandy przeciwko partii i państwu" i, że "prowadził działalność mającą na celu obalenie systemu władzy i doprowadzenie do politycznych zamieszek na terenie stolicy państwa - Vientiane". Mimo zapowiedzi, że będzie on "przesłu-

chany i sądzony zgodnie z obowiązującym prawem", według posiadanych przez AI informacji nie wysunięto wobec niego żadnych formalnych zarzutów. Wciąż pozostaje, zgodnie z obowiązującymi zasadami administracyjnymi w odniesieniu do aresztowań, w areszcie tymczasowym, prawdopodobnie w więzieniu Xam Khe w Vientiane.

■ Prosimy o wystanie uprzejmych listów apelujących o natychmiastowe bezwarunkowe zwolnienie Thongsouk Saysangkhhi na adres: President Kaysone Phomvihana/ Office of the President/ Vientiane/ Lao People's Democratic Republic.

Odzyskali wolność

Orlando Azcue Rodriguez (więzień miesiąca AI - czerwiec 1991) - zwolniony warunkowo z więzienia na Kubie 19 lipca 1991 po odbyciu 16 miesięcy z 3-letniego wyroku pozbawienia wolności za "wrogą propagandę".

Ali i Nadir Muhammad Taqi al-Sayf - zwolnieni z więzienia w Arabii Saudyjskiej 12 sierpnia 1991 jako ostatni spośród 13 więźniów sumienia aresztowanych w Bahrajnie w 1982 roku.

Przygotowano na podstawie publikacji Międzynarodowego Sekretariatu Amnesty International, 1 Easton Street, London WC1X 8DJ, W Brytania

Redakcja wersji polskiej (skrótowej): Amnesty International - Grupa 2, 00-585 Warszawa, Bagatela 10 m 8, we współpracy z Grupą Inicjatywną w Gliwicach